

prostost oderuštva. Dokler bodo taki listi pri nas merodajni ter bodo zlasti mestnim ljudem kot evangelje veljali — „Neue Freie Presse“ je banka Union kupila za 3.200.000 fl. — tečas ni misliti na zdatno izboljšanje in rešenje iz jarma in stiske krivih liberalnih nauk v narodnem gospodarstvu!

Cerkvene zadeve.

Milostljivi naš knez in škof se podajo sredi aprila na Dunaj, kder se bode več višjih pastirjev sešlo v pogovor o cerkvenih zadevah. Ti se bodo potem udeležili velikega splošnega shoda avstrijskih katoličanov 30. aprila — 3. maja 1877.

V Fraueimu pri Mariboru so čč. oo. jezuitje v lepi novi cerkvi obhajali sv. misijon, katerega se je veliko ljudi od inod in vsa fara udeležila. K slovesnemu sklepu so se milostljivi knez in škof bili pripeljali. Misijon je že moral dober biti, ker so se nekateri liberalci v „Marb. Ztg.“ nad njim jezili; to je vselej dobro znamenje!

Tiskanje letošnjih šmarnic, t. j. bukvic za majnikovo pobožnost blažene Device Marije se bo v Ljubljani v Blaznikovi tiskarni te dni dokončalo. Izdatelj je č. g. dr. Juri Sterbenc, podravnatelj semenišča v Ljubljani. Obseg je za vseh 31 dni premišljevanje Marijine slave in njenih čednostij n. pr.: Marijino varstvo, uboštvo, — Marija naša pastirica, — varhinja o smrti uri itd. To delo je precej obširno, dalo bo boje kakih 25 pol, tedaj okoli 400 strani, in bo lahko za dve leti zadostovalo. Cena menda 90 kr. za trdno vezano, 1 fl. v pol usnji, 1 fl. 10 kr. vse v usnji, 1 fl. 30 kr. z zlatim obrezkom. Daljni naročniki naj bi se po želji oskrbnikovi pri g. izdajatelju oglasili, na koliko in kako vezanih bukvic se vsakdo naroči, da se zamore vezanje pri raznih bukvovezih še do časa izvršiti in tako željam naročnikov o pravem času vstreči.

Juda za profesorja čisto katoliške mladine so postavili na ces. kralj. gimnazijo v Pazinu. To bo zopet nekaj za napredek v „versko-nravnih odreji!“

Petdesetletnica papeževga škofovanja se bo sijajno vršila; to kažejo velike priprave na celem katoliškem svetu; Avstrija se bo posebno odlikovala. Prihod v Rim so že napovedali: naš milostljivi knez in škof, potem knez kardinal Schwarzenberg, kardinal Simor, nadškofa dunajski in solnograški; škofje graški, briksenski in lineški; Hrvati, Magjari, Poljaci in Čehove delajo posebne priprave za svečanost. Povsod so začeli zbirati denarjev za sv. Očeta in za darila; snujejo se tudi velikanska romanja v Rim; 30. maja 1. 2. 3. junija t. l. bo v Rimu iz vseh 5 delov sveta odličnih katoličanov zbranih, kolikor jih še ni bilo, kar se Kristus po svetu pridga!

Gospodarske stvari.

Skušnje z raznimi sortami vinske trte na Štajerskem.

II. Naši vinorejci so že marsikde spoznali, da je skrajni čas misliti na zamenitev slabih trsovih sort z boljšimi. Skušnje nam kažejo sledeče: 1. Laški rizlec (Wälschriesling, g. Jančar mu pravi: rivček, hrvatski vinogradarski pisatelj, župnik Stražimir pa biela sladka grašica) so začeli splošno saditi, to pa zaradi njegovih mnogih lepih lastnosti: rizlec rad, obilno in vsaj nekaj poredno vsako leto rodi, daje prijetno in sladko vino, je v sušni pa globoko vzrahljani zemlji z malim gnojenjem zadovoljen, proti vremenskim neugodam malo občutljiv; vsaj spomladanska slana in poletna moča mu nikoli toliko ne škodita, kakor drugim sortam. Začeli so ga toraj pogosto saditi in ga sedaj povsod hvalijo. Vino iz njega po 3 do 4 fl. dražje plačujejo mimo vina iz moslovca, čeravno je to na tistih goricah zrastle. 2. Za laškim rizlecom sadijo sedaj najrajše mali ali nemški ali poreski rizlec (Klein- oder Rheinriesling, od Jančara: rivček, grahorica, rizling; od Stražimira pa: biela dišuća grašica imenovan). Kapljica iz te zlahtne vinske trte v radgonskih, ljutomerskih, ormuških in pohorskih goricah pridešana je tako izvrstna in aromatična, da v dobrih letinah doseže slovita poreska vina in se najdražje proda. Nekdo je dobil že 50 fl. za vedro, t. j. 500 fl. za štrtinjak, kar je res nezasišana cena štajerskim vinom. Jagode so na tem trsu res drobičke in torej ne zdajo pod stiskavnikom, kolikor marsiktere naših domačih sort. Ali to se popravi po veliki ceni vina in pa po tem, da vsako leto nekaj rodi in tako poprek v 10 letih prekosi najzdatniše sorte, ki pa le v dobrih letinah prav obrodijo. 3. Rudeči traminec (Gewürz Traminer, po Stražimiru: crvena ružica) daje zelo fino, buketno in ognjevito vino. Zahteva rodovitno zemljo, potem najizvrstnišo lego, pa vsemu vkljub malo rodi, kar je krivo, da ga še redko kje sadijo. 4. Razne zlahtnine (Gutedel, po Stražimiru plemenike) zlasti krljikovec (Krachgutedel) storijo dobro še tudi v menje ugodnih legah, če le ni zemlja presušna. Ta sorta obilno rodi in daje lahko pa prijetno namizno vino. Zlahtnine sodijo posebno za hitro izboljšanje starih vinogradov, ki imajo pomešane nasade. 5. Veliko sedaj poprašujejo vinogradarji po rumenem klešecu (Gelber Ortlieber, v Jarenini ga imajo za belo kavko.) Ta vinska tita sodi na visoke, zračne in sušne kraje, ki se pa dajo dobro gnojiti. V takih legah rodi rumeni klešec silno bogato; njegovo vino ima veliko sladkorja in malo čreslovine, zato se mora brž popiti ali pa z drugim reznim vinom pomešati. 6. Zelenič (Grüner Sylvaner, v Zavraču mu pravijo zeleni klešec, okoli Šmarja mušica, po Stražimiru zelena sedmogradka) je zelo roden trs, ki stori tudi v

slabejih legah, posebno, če ga nizko držijo; v cvetu je trpežen in daje sladko prijetno vino. 7. Rudeča moslovina (tudi ranfolina, pozna ranfolic, rudeča rabulina, rujavina imenovana, po Stražimiru crvena valtelinka) ljubi nizke dobre lege in potrebuje mnogo gnoja in tedaj zelo obilno rodi ter daje dobro namizno vino. 8. Sladki zelenik (Rothgipfler) pretrpi razne vremenske nezgode jako srečno, rodi jako obilno in sodi najbolj na strmeh. Mošt se spremeni v prijetno namizno vino. 9. Zlahtna siva mušica (Grüner Klevner, Ruländer, po Stražimiru crvena klevanjka), kraljica vsem rudečinam, se pri nas močno širi, ker še tudi v slabših legah stori in pri nekoliko gnojivji rada in enakomerno rodi. Vino se upotrebljuje za izdelovanje šampanjca in se torej lahko in drago prodavlja. 10. Izvrsten trs za dobre lege je tako imenovani: mali belec (Kleinweiss), ker daje fino, buketno vino. Bilo bi ga nasvetovati za radgonske in ljutomerske gorice. 11. Z velikim upanjem na dober uspeh začeli so saditi 2 novi sorti; to pa za pridelovanje belega vina; namreč slankamenko v močno toplih legah in 12. Kamno rujavino (Rother Steinschiller, po Stražimiru: rusa ružica). Obedve sorti ženele pozno in torej skoro vselej spomladanskim slanim srečno nide. Skoro vse vinorejske družbe delajo skušnje z njima. 13. Siva mušica (Bodenseetraube, po Stražimiru: modra žarjavina) se močno hvali, ker zelo obilno rodi in je z malim gnojenjem zadovoljna; vino je sladko in prijetno. 14. Sipa (Zimmtraube, mala modrina, vranek, črna moršina, velika kavka, drobna sipa, pozna črnina, raztrešena črnina, drobna črnina, po Stražimiru: modra kosovina ali prava črnina) ljubi zelo sušno zemljo in rodi zelo obilno, če se na dolgo reže, če se torej reže na biki, konjiče, vtikance, potikače, čeruniče in šparone. Zori pozno. Kožica jagodinina ima v sebi mnogo barvilnih tvarin, diši po cimetu in se čista za pridelovanje rudečih vin. 15. Sivi postič (Müllerrebe, po Stražimiru: rana modra mlinarica) na čeruniče in šparone vrezan jako obilno rodi ter precej rano zori, vino pa je precej rodo, toda trs povsod raste in je jako trpežen. 16. Modra lovrenčanka (St. Laurent-Traube) je priljubljena sorta zaradi lahkega, pa prijetnega vina, katero se iz nje pridelava. Trs je zelo rodovit, stori povsod dobro, le v težki ilovnati zemlji ne. 17. Za raztezanje po špalirih in brajdaš sodi prav dobro plava rabulina (Blauer Köllner), ki ima na Štajerskem mnogo imen: siva rabulina, kavčina, kapčina, črni zelenjak, vranik, urnik, slovenska kavka, velika modrina, črnina, črna laška, črni španjer, velika sipa, po Stražimiru, modra kavčina.) Zahteva dobro lego in veliko gnoja. Trs rodi sila obilno, če je prav obdelan; grozdje zori pozno in daje lahko vino. 18. Poskušnje z modro kadarko ali velikim vogrinom so kmalu popustili. Trs zahteva izvrstno tople in dobre lege, veliko gnoja, grozdje pa mu pozno zori.

Kdor hoče na svojem zemljišču z eno ali

drugo tukaj imenovanih sort malo poskusiti, temu svetujemo, naj si zaželjeno trsovje naroči pri vino-rejski šoli v Mariboru. Tukaj dobi dobro robo in se sme zanesti, da res dobi trs, katerega si poželi; ali kot eno- ali dveletne sadike ali pa kot rožje. —

Razne kapusovine.

III. Glavati kapus, zelje, glavato zelje imenovan. Tega je zopet veliko sort, izmed katerih se pa sledeče za pridelovanje najbolj priporočajo: a) Malo rano belo zelje, tudi rano malo Erfurtsko, Ulmsko in okroglo belo zelje imenovano. Glava je prav majhna, okrogla, trdno sklenjena in rano godna. Ta sorta se mora prav za časa v gnojno gredo ali pa na prej pripravljene povrtne gredice vsejati. b) Veliko pozno belo zelje. Glava je velika. Seme se meseca marca vseje, sajenice pa majnika posade. Ta sorta se posebno okoli mest Strassburga in Kostnice na Bodenskem jezeru močno prideluje in odtod vsako leto sila veliko grozno debelih kapusovih glav v najdaljše kraje v svet razvozi. c) Rudeči kapus, rudeče zelje, tudi ulmsko holandsko, erfurtsko in štrasburško zelje imenovan. Glava je temnorjava in okrogla. Tega zelja je ena sorta rana, ki se že v gnojne grede poseja in posaja, druga pa pozna, ki ima večje glave. d) Jorški kapus, Jurjev kapus, kapus štulovec imenovan. Glava je bela podolgovata, zaokrogljena in rahla. To zelje je prav nježno, rano godno, po zimi posejano ima konec marca že dostikrat glavice za porabo. Zato je posebno za pozimsko pridelovanje in za začetek spomladi priporočevati. e) Kapus sladkorjev klobuk, ulmski kapus štulovec imenovan. Glava je podolgovata in na vzgor priostrena. Ta sorta posebno dobro stori v goratih krajih, za to ga posebno na Nemškem v Črnem logu pridelujejo, zlasti okoli Stuttgarta in Tübinga za izvažanje v tuje kraje. Da si ranega kapusa priredimo, poseje se v drugi polovici meseca avgusta seme v prosto zemljo pod milim nebom. Sajenice se potem posade v grabice na dobro pognojeno povrtno njivo. Zemlja se spomladi marljivo rahlja in plevela čisti. Tako do konca majnika in začetka junija sklenjene glavice dorastejo. Večkrat se posadi del sajenic tudi v posebne zaboje ali v stare mrzle gnojne grede. Tu dobro prezračevane prezimujejo noter do spomladi, kedar se v dobro pripravljeno njivo presadijo. Tako se da rano zelje prirediti. Seje se slednjič Jorško zelje za rano porabo v gnojne grede ali toplo ležeče povrtne ogoniče, da je za časa kaj sajenic pri rokah. Te se potem presadijo in kot Jursko zelje za rano porabo priredijo ali v gnojne grede ali pa v toplo ležeče vrtno rabate, da sajenice za časa vzrastejo in potem posade, da so že nove kapusove glavice pri rokah, kakor hitro pridelek jesenske saditve pohajati začne. Glavice rabijo ali presne za prikuho ali pa že za kisló zelje. Seme rudečega in belega

zelja za jesensko in zimsko porabo se seje ali že meseca marca ali pa aprila na dobre povrtné rabate. Sajenice se potem ali v zeljnik ali na vrt po 3, večje sorte pa po 4 črevlje narazen posajajo. Kdor tako ravna, dobi na močni zemlji in s skrbnim obdelovanjem meseca septembra ali oktobra debele kaposuve glave, ki se ali za presno zelje porabijo, ali pa za kislo zelje zrežejo in vložijo. Vse sorte kaposovine zahtevajo dobro, na novo pognojeno zemljo in se v nizkih legah na izsušenih močvirjih in preoranih travnikih najboljše obnesejo. Porezane glave se v suhi kleti hranujejo, kjer noter do Božiča ostanejo. Še dalj časa se prej zelje da hranjevati, ako se ob času otavine kositve poreže in v otavi na petrih v plastah hrani. Za prirejo semena se odberó trdo sklenjene in najbolj značivne zeljnate glave, ki se do mraza na suhem kraju hranujejo pa ne v prst zagrebene, da se osušé. Ko mraz pritisne se prenese v suho klet in se tam po vrsti postavijo in do spomladi hranjujejo. Ko se pa ni več bati mraza, se na vrtu na zavarovanem kraju posadé. Tukaj začné glave, ktere se na temnu križema prerežejo, poganjati, cvesti in seme narejati, ki 3—4 leta kaljivo moč obdrži. Ker listi po zimi radi gnijijo, morajo se glave skrbno snažiti in gnjilih listov trebiti, kar se more brez vsega strahu delati, ker cvetna steblica, če listi tudi do cvetne rože pognijijo, ne le iz srčne rože, ampak tudi iz popkov po kocu poganjajo. Ali tudi glavo porabiti in cvet le iz kocenovih popkov prirejati, ni posebne priporočbe vredno, četudi mnogi vitnarji zaradi dvojnega dobička res tako ravna.

O kolerabi (10) in karfiolu (11) smo že v lanských števílkah govorili.

(Konec prihod.)

Jesenski podlesek se naj meseca aprila po travnikih pokončuje. Ta rastlina ima namreč strupene korenine in strupeno seme. Jeseni cvete z nježno bledorudečimi cvéti, toda listi in plod pokazejo se še le prihodnjega leta. Plod se konec maja in začetek junija razsiplje in strupeno seme se iz glavice na zemljo raztrosi. Ovce in posebno jagujeta, ki se podleskovega semena nadržó, poginejo in tudi druge živali zbolijo. Podlesek se pokončuje tako-le: vzame se 5 centimetrov debeli in 1 meter dolgi kolek. Ta se ošpiči in potem konec aprila, ko se začnejo pedleskovi zeleni listi kazati, rastlini v osrčje zažene kakih 45—50 centimetrov globoko. Kolek se izmekne, luknja odprta pusti, kolek pa drugemu podlesku v osrčje zabije itd. Po tem načinu se podleskova čebulica prehodne in uniči. Na den jih pokonča jeden mož po 300. Če jih še 30 ostane pri življenju, se pa drugo leto z kolekom pokončajo.

Sejmovi na Štajerskem. 15. aprila pri Mariji snežni na Velki; 17. v Kapeli pri Brežicah; 20. pri št. Ilu pri Turijaku.

Sejmovi na Koroškem. 23. aprila v Steinbergu, v Gutensteinu, v Milstadt, v Blatnem gradu v Steinfeldu; 25. v Mauthenu; 28. pri sv. Andrašu.

Dopisi.

Iz Maribora. Tukajšnej hranilnici se je lani vložilo 1,389.856 fl. a izjemalo 1,602.917 fl. Na posestva je izposodila 132,180 fl. — Nek dohtar tukaj si je spoštovanje neke kmetske ženske tako naklonil, da mu je ta razjarjena šipe potrupala in jega samega z kamenjem v hrbet pozdravljala. Policaju, ki je njo hotel zgrabiti, se je v slovensko cerkvo skrila in mu ušla, čeravno je 2 uri zunaj na njo čakal. — Znanstvena predavanja na realki se bodo še 4krat vršila, toda če gospodje predavci ne bodo menj predrznosti in več znanosti kazali, kakor neki Lewitschnigg, profesor na pripravnišču, potem boljše, da utihnejo. Ta gospod je predzadnjič govoril o vražaricah, še več pa o hudiču, katerega so si po njegovem mnenju duhovniki od ajdov izposodili, da bi ljudi strašili itd. Tudi je rekel, da v celem starem testamentu o hudiču še govora ni. No učeni (?) znanstveni (?) predavalec še niti slovite knjige Jobove ni bral, o katere veličastni lepoti so Byron, Goethe, Koseski strmeli, sicer bi bil kmalu v prvem poglavju ondi na hudiča zadel. Ako g. Lewitschnigg — rajni Brenzel bi ga zapisal Lewitschnigg — želi svojo candravo znanost o hudiču pokrpati, naj blagovoli pogledati še v knjige, ki se znanstveno navajajo 3. reg. 21, 13. — pslm. 108, 6. — Sap 2, 24 — Eccli. 21, 30 — Habac. 3, 5. — I. Mac. 1, 38. vse v starem testamentu. Sploh prej je se treba učiti in še le potem znanstvenih predavanj lotiti se. — Grof Ferdinand Brandis, sin mariborskega grajščaka, je postal cesarski komornik. — 14. aprila bo v kanceliji okrajnega zastopa licitacija za navažanje šodra na št. Peterško in ptujsko cesto; 16. aprila v Lembahu za cesto do Bistrice, za ostale ceste pa v Rušah. — G. Seidl je 16 let županil v Kamci; sedaj je odstavljen in obljubivši račun za lansko leto v 14 dnevih položiti žalosten od kamškega „gemeindeamta“ slovo vzel. Kamčani niso bili žalostni!

Iz Griž za Celjem. Kakor Gomilčani, tako smo tudi Megojčani želeli popolnem novih mož v srenjskem zastopu. Hotli smo dobiti 11 novih odbornikov in izmed starih pridržati samo enega. Na den volitve je naš nčitelj ob 11. uri šolo razpustil in prišel tudi volit. Vstopivši na volišče, zapazi, da stari predstojnik propade popolnem, če ga še v 3. razredu ne izvolijo. Učitelj sedaj hitro načrčka nekaj listov in jih pošlje med mudne volilce, češ naj pridejo volit sicer bodo kaznovani (? Ured.) Sicer pa tudi to staremu predstojniku ni pomagalo veliko. Moral je predstojništvo odložiti in g. Matiju Golavšku prepustiti, ki je priden narodnjak. Bog nam ga dolgo ohrani!